

מזיכרונותיה של דוניה רוזן על האוכלוסיות המקומיות ויחסם ליהודים

עברו כמה שבועות. הפרטיזנים התרחקו מן הסביבות שלנו ושוב הופקדתי בידי גורלי. מן היער לא נפרדתי עוד והמשכתי לנדוד ממקום למקום. בליל-ירח אחד הלכתי עם אולינה כרגיל, ורציתי להתרחק מן האנשים, מן הסכנה האורבת על כל צעד ושעל. בחצות, משעלה הירח והלילה היה בהיר כמו יום, חזרנו הביתה ונשאנו ענפי-עץ גדולים על שכמינו. פתאום נשמע קול יריה שהדו התגלגל על פני כל היער.

עמדנו והקשבנו רב קשב. היער המה כרגיל ונשמע קול שקשוק הנחל הקרוב שמימיו הכסיפו לאור הירח. המשכנו דרכנו, אולינה הלכה בראש ואני אחריה. הענפים הכבדים הכבידו מאד, הלכנו לאט-לאט.

"אולי ננוח קצת", אמרתי בבישנות.

"עייפה את, האין זאת?" השיבה אולינה. "מבינה אני, לא הסכנת למין עבודה שכזאת. הוי, כמה עבדתי בעולם זה, עד שנקפאו כתפי הזקנות, אני אינני מרגישה עוד מאומה. כך אני מושכת בעול מימי ילדותי, יקירתי. מימי ילדותי אני סוחבת את הנטל הזה – וכך אבי, אבי-זקני, ואבי-אבי-זקני. אילו ידעת, כיצד חיים המוני העם החשוכים, כיצד אין שילומים לעמל כפיהם..."

אולינה דיברה בקושי ונשמה בכבדות. התיישבנו על גזעי עצים רקובים. הירהרתי בדבריה, ואמרתי בלבי:

"אם אבלה מלחמה זו, אקבל על עצמי לתת קצת אושר לאשה זו. בכל כוחותי אתאמץ, לתת לה כל מה שהיא עצמה לא יכלה להשיג בשבילה. אשתדל לגמול לה על העוול שנגרם לה על ידי גורלה ואני מרגישה בי כוח לעשות זאת. הרגשתי צורך נפשי להקריב עצמי למענה. עצם הרעיון הזה נתן לי עידוד וקורת-רוח. גילית את מחשבותיי אלו לאולינה, אך היא בטוב-לבה פרצה בצחוק ואמרה: "אין את מכירה את החיים. צעירה את ותמימה ואינך יודעת שאך לעתים רחוקות מאד מתגשמות השאיפות וכמה קשה להלחם בנסיבות החיים. אני לכשעצמי, אין אני עושה שום תכניות, כל שאיפתי היא, שהאלוהים ירשה לי להחזיקך בריאה ושלמה ואחר-כך – זאת משאלתי, שתהיי מאושרת ותבחרי לך דרך נכונה וטובה. אין אני דורשת ממך כל גמול ותודה, ורק זאת אבקש ממך: כאשר אמות, הביאיני לקבורה, כדי שלא אנוח לנצח ליד גדר זרה ובין אנשים זרים".

משאלתה הצנועה נגעה עד לבי ולא יכולתי לעצור דמעותיי. ישבתי דומם, נרגשת עד עומק נפשי מדבריה חדורי היאוש. שוב נשמע קול יריה וארנבת בהולה עברה בקפיצה אחת ליד כפות רגלינו. חרדה תקפה אותנו. שמענו צעדים שמתקרבים אלינו – וכעבור רגעים מועטים עמד לפנינו מואר באור הירח אדם חמוש. היה זה ליש שנקארוק, שומר יערות, שערך באותו

לילה ציד ארנבות. שמו היה מוכר לי זה כבר ותמיד תקף אותי רגש של פחד לשמע השם הזה. היה זה אדם חסר-לב וחסר-נשמה, אשם במותם של אנשים רבים חפים מפשע. רדף אחרי יהודים כשם שרדף אחרי ארנבות ביער. עוד הספקתי להסתתר מפניו מאחורי שיח. "עצים מרכוש ממלכתי את גונבת!" פנה בצעקה לאולינה.

"אה, הן רק פסולת היא זו. רחם עלי, אשה עניה אני ואין לי במה להסיק בחדרי", התחננה לפניו אולינה.

"אני אלמד אותך, אשה בזויה, אני אראה לך מה פירוש לגנוב אוצרות המדינה", נותרת האיש. והתחיל להכות אותה בפניה ובגופה, אחר כך התקרב אל השיח שהסתתרתי מאחוריו. הוא ראה אותי. עמד כדי רגע, כמי שנזכר במשהו ולפתע פרץ בצחוק קולני.

"צאי מהר", אמר מלא סיפוק ושביעות-רצון, כאילו מצא סוף-סוף עקבותיו של אדם שהוא מחפשו זה כבר.

"מי את?" שאל והתקרב אלי, עצם עיניו מקצתן והסתכל בי במבט בולש לראות אם זו היא ששמע שמעה ועקב אחריה זמן רב. שתקתי.

"אה, כבר אני יודע", אמר בפני עצמו וצחוק זדוני יותר הופיע על פניו.

"מכירה את את אולינה?"

"כן, זו מכירתי".

"ומי את?"

"אני מכפר אוטורופ".

"מה שמך?"

"שמי פילישצ'וק מריה".

"יופי. שמך מריה וגרה אצל אולינה. הכל מובן לי היטב, מריה – שם יפה מאוד", הוסיף בלעג כשהוא צוחק בקול רם.

"וגם את הלכת לגנוב עצים מרכוש המדינה", אמר והתחיל מכה אותי במקלו.

"עכשיו כבר לא תצליחו בזה!" צעק ונופף מקלו באוויר.

"אני אשמה בכל, אני פיתיתי אותה למעשה גניבה זה. אותי הענש ולא אותה", אמרה אולינה. "שתיכן אשמות ולכן לעזאזל, שלא אראה אתכן עוד!"

לקח מאתנו את הענפים ונעלם בתוך סבכי היער. עוד כמה יריות נשמעו באוויר ודממה השתררה. חזרנו שתינו מוכות ומלאות דאגה וחרדה. אולינה לא יכלה להוציא הגה מפיה. אני הראשונה שהפסקתי את הדממה.

"אולינה, הוא הכיר אותי. ראיתי זאת בפניו. ראיתי בעיניו".

לא יכולנו לדבר עוד ובדומיה הגענו הביתה. השחר עלה. אולינה העלתה אש בתנור והכינה ארוחת-בוקר. ריחו של קמח-תירס עבר בחדר. והנה קול דופק על הדלת. היה זה שוב ליש

שינקארוק. באורח רשמי בא, לערוך חיפוש. חיפש זמן ממושך בכל פינה, אחר אמר: "אמסור אתכן לבית-משפט". אולינה הוציאה מן הארגז בקבוק יי"ש של חצי ליטר ובמזגה לו מן המשקה אמרה: "שתה לחיים". והוא נעתר לבקשתה ושתה מן הכוסית עד תומה. באותו רגע השליך מעל גבו את תפקידו הרשמי והתחיל לחייך באדיבות צבועה, התחיל לספר כל מיני סיפורים ולא חדל מלהסתכל בפני. נעץ בי את מבטו וחייך מבעד לשפמו. ואני ישבתי כל הזמן בפינה על התנור ולא הוצאתי הגה מפי.

"קשה לך, אולינה, לחיות בבדידות", אמר שינקארוק ופלט עיגולי עשן מפיו.
"התרגלתי לעוני ודלותי", אמרה אולינה בחפזון, "ומשום כך לקחתי לי נערה זו מכפר אוטורופ. למצער יש לי עכשיו למי לומר מלה..."

"ויש לך לפחות נחת ממנה? האם היא עוזרת לך קצת במשק?" שאל.

"איך-שהוא אנו מסתדרות שתינו".

"אם כן טוב".

עמד ללכת.

"אולי תשתה עוד קצת יי"ש" הציעה לו אולינה באדיבות.

"לא, תודה, כבר יש לי סחרחורת בראש".

"אינני מאמינה שבחור חסון כמוך יקבל סחרחורת מכוסית אחת של יי"ש", אמרה אולינה, ושוב מזגה לו כוס.

"שמע-נא, שינקארוק", פנתה אליו, "עוד בקשה לי אליך. אם ברצונך להגיש נגדי תביעה משפטית, לא אוכל לעשות שום דבר כנגד זה, אבל חוסה נא על הנערה הקטנה הזאת, היא באמת איננה אשמה. אני משכתי אותה למעשה גניבה זה".

"אל תדאגי", השיב, "הכל יהיה בסדר".

"תודה רבה לך – מקרב לבי". ובפנותה אלי, אמרה הזקנה: "מריקה, רדי מן התנור והגידי תודה לאדון שומר-היערות על החסד הגדול".

ניגשתי אליו והתחלתי להודות לו כפי שצויתי. והוא צחק צחוק דו-משמעי.

"נו, טוב, טוב, היו שקטות", סינן דבריו מבעד לשיניו והסתלק. לא האמנתי לדבריו. לבי ניחש לי, כי רעה הוא זומם.

"אולינה", אמרתי, "הוא יסגיר אותי, אף רגע אחד אינני יכולה לשהות עוד בבית. בכל רגע עלולה המשטרה לבוא ואז שתינו אבודות".

אף אולינה היתה בדעה זו. חמקתי איפוא מן הבית והסתתרתי בשיחים. בצהריים הביאה לי אולינה משהו לאכול. מודאגת היתה ועצובה מאוד. ראתה עורבים שחגו מעל לראשי וראתה בכך סימן רע. "עורבים שחורים מבשרים מוות", אמרה בכי. "דונייה שלי, כמה רוצה אני להצילך, הכל הייתי מקריבה למענך – מה שיש לי וגם מה שאין לי", אמרה אלי בהתרגשות. "כל כך הרבה סבלת, כה רבים האסונות שעברו עליך, וכעת, כשקץ הסבל מתקרב, כשבכל

החזיתות מנצחים שלנו, צפויה לך סכנת מוות. שמעתי היום שהצבא הסובייטי מתקדם במהירות רבה. הבריות אומרים שאם יימשך הדבר, נוכל עוד השנה לצפות לגאולה".

"אולינה, לאחר מותי תבוא הגאולה!..." פרצתי בבכי. צללי ערביים ירדו, קר היה בחוץ, רוח הררית צוננת נשבה. "בואי לחדר פנימה, אתן לך את מעיל-הפרווה הקצר שלי ומיד תשובי", אמרה אולינה, נכנסתי לביקתה. לבשתי את הפרווה וכבר החזקתי בכף המנעול, והנה לפתע נשמע קול דופק בדלת. המשטרה סובבה את הבית.

"עתה אבוד הכל" הספקתי עוד לומר. אולינה דחפה אותי אל אחורי הדלת, פתחה אותה ושמרה כדרכה על קור-רוחה. שוטר נכנס אל הבית ומפקדו השמן, גבה-הקומה, עמד בפתח. המפקד היה גילביץ מקוטי והשוטר היה הריהורצ'וק משניאטין.

"האם נמצא מישהו מלבדך בבית?" פנה השוטר אל אולינה.

"לא".

"את אחראית לדברייך".

"כן".

"אם כן, נחפש".

השוטר דיבר בקיצור נמרץ. המפקד עמד ולא נע ממקומו ורמז לשוטר שיתחיל בחיפוש. עמדתי מאחורי הדלת והייתי בטוחה כי הכל נגמר. בכל זאת, לחש לי ניצוץ של תקווה עמום, כי רגע אחד למוות – עדיין אינו המוות. בעד סדק קטן שבדלת הסתכלתי ביד השמנה והמגושמת של המפקד שהחזיק רובה בידו. "הנני מאחורי הדלת של הגורל", אמרתי בלבי.

החיפוש היסודי נמשך כשעה. כמעט שבטוחה הייתי שלא יראוני עוד, אבל עינו החדה של השוטר הבחינה בי ברגע האחרון. נחרץ גורלי. שניהם התחילו להכות את אולינה.

מקור: דוניה רוזן, *ידידי היער*, יד ושם, ירושלים, 1985, עמ' 109-104.